

Εθνική έκθεση: Ελλάδα 2024

Συνοπτική παρουσίαση της έκθεσης

Το [Asylum Information Database \(AIDA\)](#) είναι μια βάση δεδομένων που διαχειρίζεται το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE), η οποία περιέχει λεπτομερείς πληροφορίες για τα εθνικά συστήματα ασύλου σε 24 χώρες, συμπεριλαμβανομένων 19 κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) (Αυστρία, Βέλγιο, Βουλγαρία, Κύπρος, Γερμανία, Ισπανία, Γαλλία, Ελλάδα, Κροατία, Ουγγαρία, Ιρλανδία, Ιταλία, Μάλτα, Ολλανδία, Πολωνία, Πορτογαλία, Ρουμανία, Σουηδία, Σλοβενία) και 5 χωρών εκτός ΕΕ (Ελβετία, Σερβία, Τουρκία, Ουκρανία, Ηνωμένο Βασίλειο).

Ο κύριος στόχος της βάσης δεδομένων είναι να συμβάλει στη βελτίωση των πολιτικών ασύλου, των ακολουθούμενων πρακτικών και της γενικότερης κατάστασης των αιτούντων διεθνούς προστασίας στην Ευρώπη, παρέχοντας σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς τα κατάλληλα εργαλεία και την πληροφόρηση για την υποστήριξη των δράσεων συνηγορίας τους, αλλά και των ενεργειών τους ενώπιον των δικαστικών αρχών, τόσο σε εθνικό, όσο και σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Η Έκθεση για την Ελλάδα καταγράφει τις πρόσφατες εξελίξεις σχετικά με τη διαδικασία ασύλου, τις συνθήκες υποδοχής, τη διοικητική κράτηση των αιτούντων άσυλο και το περιεχόμενο της διεθνούς προστασίας. Η έκθεση συντάχθηκε από το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ) και η τελική επιμέλεια έγινε από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες και τους Εξόριστους (ECRE).

Το παρόν έγγραφο περιλαμβάνει μετάφραση της επισκόπησης των κύριων αλλαγών που έλαβαν χώρα στο εθνικό σύστημα ασύλου από τη δημοσίευση της προηγούμενης ενημέρωσης της έκθεσης, η οποία έγινε τον Ιούνιο του 2024. Η πλήρης έκθεση είναι διαθέσιμη στα αγγλικά [εδώ](#).

Οι πληροφορίες σε αυτήν την έκθεση έχουν επικαιροποιηθεί έως και τις 31 Δεκεμβρίου 2024, εκτός εάν αναφέρεται διαφορετικά.

Η έκθεση αποτελεί μέρος της Βάσης Δεδομένων Πληροφοριών για το Άσυλο (AIDA), που χρηματοδοτείται από το Ταμείο Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης (AMIF).

Επισκόπηση των κύριων αλλαγών από την προηγούμενη ενημέρωση της έκθεσης AIDA για την Ελλάδα

Διεθνής Προστασία

- ❖ **Βασικά στατιστικά στοιχεία για το άσυλο:** Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου, η Υπηρεσία Ασύλου έλαβε 69.027 νέες και 4.687 μεταγενέστερες αιτήσεις ασύλου το 2024. Αυτό σηματοδοτεί μια αύξηση σε σύγκριση με τις 57.891 νέες και τις 6.321 μεταγενέστερες αιτήσεις το 2023. Στο τέλος του 2024, 26.623 αιτήσεις εκκρεμούσαν σε πρώτο βαθμό. Η Υπηρεσία Ασύλου εξέδωσε συνολικά 50.117 αποφάσεις ουσίας το 2024, εκ των οποίων 39.271 χορηγούσαν καθεστώς πρόσφυγα και 296 επικουρική προστασία. Το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου παρουσίασε ποσοστό αναγνώρισης 71,55% επί της ουσίας σε α' βαθμό. Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, σε σημαντικό αριθμό αιτούντων δεν παρασχέθηκε πρόσβαση σε εξέταση επί της ουσίας και οι αιτήσεις τους εξετάστηκαν και απορρίφθηκαν βάσει της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας», μετά την έκδοση της Κοινής Υπουργικής Απόφασης που χαρακτηρίζει την Τουρκία ως ασφαλή τρίτη χώρα για αιτούντες από τη Συρία, το Αφγανιστάν, τη Σομαλία, το Πακιστάν και το Μπαγκλαντές.

Διαδικασία Ασύλου

- ❖ **Αφίξεις:** Το 2024, συνολικά 62.119 πρόσφυγες και μετανάστες έφτασαν στην Ελλάδα, σημειώνοντας αύξηση 14,15% σε σύγκριση με τις 54.416 αφίξεις του 2023. Εξ αυτών, 54.417 έφτασαν δια θαλάσσης το 2024, έναντι 41.561 το 2023. Η πλειοψηφία όσων έφτασαν δια θαλάσσης προέρχονταν από τη Συρία (19.049), το Αφγανιστάν (14.212), την Αίγυπτο (6.647), την Ερυθραία (2.133) και την Παλαιστίνη (2.017), με σχεδόν το ένα τρίτο των αφίξεων να είναι παιδιά. Κατά τη διάρκεια του έτους, 125 άτομα αναφέρθηκε να έχουν χάσει τη ζωή τους ή να αγνοούνται. Τα στοιχεία των αφίξεων ενδέχεται να υποεκπροσωπούν τον πραγματικό αριθμό των ανθρώπων που προσπαθούν να αποκτήσουν πρόσβαση στο ελληνικό έδαφος λόγω των συνεχιζόμενων αναφορών για επαναπροωθήσεις.
- ❖ **Επαναπροωθήσεις:** Όπως και τα περασμένα έτη, το 2024 συνέχισαν να καταγράφονται αναφορές και καταγγελίες για επαναπροωθήσεις. Στις 7 Ιανουαρίου 2025, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) δημοσίευσε την εμβληματική του απόφαση στην υπόθεση *A.R.E. κατά Ελλάδας*, καταδικάζοντας την Ελλάδα για «συστηματική πρακτική επαναπροωθήσεων υπηκόων τρίτων χωρών από τις ελληνικές αρχές από την περιοχή του Έβρου προς την Τουρκία» και διαπιστώνοντας παραβιάσεις των Άρθρων 3, 5 και 13 της ΕΣΔΑ. Παράλληλα, στην υπόθεση *G.R.J. κατά Ελλάδας*, το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι υπήρχαν ισχυρές ενδείξεις συστηματικής πρακτικής επαναπροωθήσεων από τα ελληνικά νησιά προς την Τουρκία, αλλά ο αιτών δεν κατάφερε να προσκομίσει *εκ πρώτης όψεως* (prima facie) αποδείξεις για την ατομική του επαναπροώθηση. Η Εθνική Αρχή Διαφάνειας (ΕΑΔ) δεν έχει δημοσιοποιήσει περαιτέρω έρευνες ή συστάσεις για τις επαναπροωθήσεις το 2024. Ο Υπεύθυνος Θεμελιωδών Δικαιωμάτων του FRONTEX επανέλαβε, τον Ιούλιο 2023, τις συστάσεις του για την αναστολή των επιχειρήσεων του Οργανισμού στην Ελλάδα, λόγω «ισχυρών ενδείξεων για συνεχιζόμενες παραβιάσεις θεμελιωδών δικαιωμάτων σοβαρής φύσεως». Το 2024, οι οργανώσεις και οι υπερασπιστές ανθρωπίνων δικαιωμάτων εξακολούθησαν να υφίστανται δυσφήμιση, εκφοβισμό και ποινικοποίηση.

- ❖ **Πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου:** Η πρόσβαση στο άσυλο στην ενδοχώρα παρέμεινε προβληματική το 2024. Η διαδικτυακή πλατφόρμα για τον προγραμματισμό ραντεβού καταγραφής αιτήσεων ασύλου, που τέθηκε σε λειτουργία τον Σεπτέμβριο του 2022, συνέχισε να αντιμετωπίζει προβλήματα το 2024, συμπεριλαμβανομένης της συχνής μη διαθεσιμότητας ραντεβού. Οι καθυστερήσεις στον προγραμματισμό ραντεβού καταγραφής συνεχίστηκαν, ιδίως, στο ΚΥΤ Μαλακάσας. Οι αιτούντες συνέχισαν να υπόκεινται σε *de facto* κράτηση για έως και 25 ημέρες κατά την προσέλευσή τους στις δομές καταγραφής, κατά παράβαση της Οδηγίας για την Υποδοχή. Η διακοπή των υπηρεσιών διερμηνείας από τα μέσα του 2024 επηρέασε σημαντικά την ικανότητα της Υπηρεσίας Ασύλου να διεκπεραιώνει τις διαδικασίες, οδηγώντας σε περιορισμένη πρόσβαση στο άσυλο και αυξημένο κίνδυνο αυθαίρετης κράτησης. Η πρόσβαση για άτομα που κρατούνταν σε Προαναχωρησιακά Κέντρα Κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ) παρέμεινε επίσης ανησυχητική, λόγω καθυστερήσεων στην καταγραφή και της έλλειψης νομικής συνδρομής και διερμηνείας. Στις 11 Ιουλίου 2025, το Ελληνικό Κοινοβούλιο υιοθέτησε νομοθετική διάταξη που εισήγαγε το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (Άρθρο 79 του Ν. 5218/2025) και τέθηκε σε ισχύ στις 14 Ιουλίου 2025, με την οποία επιβάλλεται τρίμηνη αναστολή στην υποβολή αιτήσεων ασύλου από άτομα που φτάνουν στην Ελλάδα παράτυπα, με οποιοδήποτε πλωτό μέσο, από τη Βόρεια Αφρική και προβλέπεται η επιστροφή τους στη χώρα προέλευσης ή αναχώρησης, χωρίς καταγραφή των αιτήσεων ασύλου τους.
- ❖ **Μεταγενέστερες αιτήσεις:** Οι μεταγενέστερες αιτήσεις που υποβάλλονται μετά την πρώτη μεταγενέστερη αίτηση εξακολούθησαν να υπόκεινται σε παράβολο 100 ευρώ ανά αιτούντα και, σε περίπτωση οικογενειών, 100 ευρώ ανά μέλος της οικογένειας το 2024. Η Ελλάδα είναι το μόνο κράτος μέλος της ΕΕ που απαιτεί την καταβολή παράβολου για την υποβολή μεταγενέστερης αίτησης, εγείροντας έτσι ανησυχίες ως προς την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου. Η Αίτηση Ακύρωσης της σχετικής ΚΥΑ που έχει κατατεθεί από το ΕΣΠ και το RSA ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας, μετά από αναβολή, εκκρεμούσε ακόμη στο τέλος του 2024.
- ❖ **Χρόνοι διεκπεραίωσης:** Ο αριθμός των εκκρεμών αιτήσεων ασύλου μειώθηκε κατά περίπου 11% το 2024, με συνολικά 28.264 αιτήσεις να εκκρεμούν σε πρώτο (26.623) και δεύτερο (1.641) βαθμό τον Δεκέμβριο του 2024, σε σύγκριση με 32.730 τον Δεκέμβριο του 2023. Ωστόσο, η έλλειψη λεπτομερών δεδομένων για τους χρόνους εξέτασης καθιστά αδύνατη την αξιολόγηση της έκτασης των καθυστερήσεων το 2024. Βάσει [αναφορών](#) τον Μάρτιο του 2024, στο ΚΥΤ της Μαλακάσας και τη δομή Ριτσώνας παρατηρήθηκαν συνεχιζόμενες καθυστερήσεις μηνών, που ανά περιπτώσεις ξεπέρασαν το έτος, μόνο για τη διεξαγωγή των συνεντεύξεων ασύλου.
- ❖ **Νομική συνδρομή:** Η Πολιτεία δεν παρέχει δωρεάν νομική συνδρομή σε πρώτο βαθμό, ούτε ο νόμος θεσπίζει υποχρέωση παροχής της. Ένα κρατικό σύστημα νομικής συνδρομής λειτουργεί στο πλαίσιο της διαδικασίας σε δεύτερο βαθμό (προσφυγές), μέσω του μητρώου δικηγόρων που διαχειρίζεται η Υπηρεσία Ασύλου. Ωστόσο, συνέχισαν να αναφέρονται εμπόδια στην πρόσβαση σε δωρεάν νομική συνδρομή, μεταξύ άλλων, λόγω της ψηφιοποίησης της διαδικασίας και της πλασματικής επίδοσης των αρνητικών αποφάσεων πρώτου βαθμού. Ο αριθμός των προσφευγόντων που έλαβαν δωρεάν νομική συνδρομή από το Κράτος δεν δημοσιοποιήθηκε το 2024.
- ❖ **Διαδικασία σε δεύτερο βαθμό:** Οι περισσότερες προσφυγές συνέχισαν να απορρίπτονται σε δεύτερο βαθμό το 2024. Από τις 13.304 συνολικές αποφάσεις που εκδόθηκαν από τις Ανεξάρτητες Επιτροπές Προσφυγών, το 94,7% ήταν αρνητικές. Το ποσοστό αναγνώρισης προσφυγικού καθεστώτος ανήλθε στο 6,76% και επικουρικής

προστασίας στο 1,28% των αποφάσεων ουσίας (8.323) σε δεύτερο βαθμό. Παράλληλα, 4.588 προσφυγές απορρίφθηκαν ως «απαράδεκτες», εκ των οποίων μία στις τρεις (1.526) απορρίφθηκε ως εκπρόθεσμη. Οι προσφυγές κατά αποφάσεων που απορρίπτουν αιτήσεις στο πλαίσιο της ταχύρρυθμης διαδικασίας ή ως απαράδεκτες για ορισμένους λόγους δεν έχουν αυτόματο ανασταλτικό αποτέλεσμα. Τον Δεκέμβριο του 2024, το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε αντισυνταγματική τη μονομελή σύνθεση των Ανεξάρτητων Επιτροπών Προσφυγών.

❖ **Αποφάσεις απαραδέκτου κατ' εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας»:** Το 2021, η Ελλάδα χαρακτήρισε την Τουρκία ως «ασφαλή τρίτη χώρα» για αιτούντες άσυλο από τη Συρία, το Αφγανιστάν, το Πακιστάν, το Μπαγκλαντές και τη Σομαλία, παρόλο που οι επανεισδοχές στην Τουρκία έχουν ανασταλεί ήδη από τον Μάρτιο του 2020. Η πολιτική αυτή συνεχίστηκε το 2024. Κατά τη διάρκεια του έτους εκδόθηκαν 3.222 αποφάσεις απαραδέκτου κατ' εφαρμογή της έννοιας της «ασφαλούς τρίτης χώρας» στην περίπτωση της Τουρκίας (2.090 σε πρώτο και 1.132 σε δεύτερο βαθμό). Στις 4 Οκτωβρίου 2024, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ) έκρινε ότι τα κράτη μέλη δεν μπορούν να απορρίπτουν αιτήσεις ασύλου ως απαράδεκτες κατ' εφαρμογή της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας, όταν δεν υπάρχει εύλογη προοπτική επανεισδοχής των αιτούντων σε αυτή τη χώρα. Στις 27 Φεβρουαρίου 2025, το Συμβούλιο της Επικρατείας (ΣτΕ) ακύρωσε την Κοινή Υπουργική Απόφαση (ΚΥΑ) που χαρακτήριζε την Τουρκία ως ασφαλή τρίτη χώρα. Ωστόσο, στις 9 Απριλίου 2025, η ελληνική κυβέρνηση εξέδωσε νέα ΚΥΑ, με την οποία χαρακτήρισε εκ νέου την Τουρκία ως ασφαλή. Στις 10 Ιουνίου 2025, το ΕΣΠ και το RSA κατέθεσαν αίτηση ακύρωσης κατά της νέας ΚΥΑ.

❖ **Διαπίστωση ευαλωτότητας:** Η χαμηλή ποιότητα της διαδικασίας ιατρικού και ψυχοκοινωνικού ελέγχου και αργοπορίες στη διαπίστωση ευαλωτοτήτων παρέμεινε πηγή σοβαρής ανησυχίας το 2024, ιδίως στα νησιά. Οι ευαλωτότετες καταλήγουν συχνά να μην εντοπίζονται, με αποτέλεσμα ευάλωτα άτομα να περνούν από τη διαδικασία ασύλου χωρίς να έχει ολοκληρωθεί πρώτα η αξιολόγηση της ευαλωτότητάς τους. Συνεχίζουν να μην υπάρχουν στην Ελλάδα δημόσιες δομές υγείας που να εξειδικεύονται στον εντοπισμό ή/και την υποστήριξη των επιζώντων βασανιστηρίων στη διαδικασία αποκατάστασής τους.

Συνθήκες Υποδοχής

❖ **Στατιστικά:** Η Υπηρεσία Υποδοχής και Ταυτοποίησης (ΥΠΥΤ) κατέγραψε συνολικά 65.072 άτομα το 2024. Εξ αυτών, η συντριπτική πλειοψηφία (51.325) κατεγράφη στις συνοριακές ΚΕΔ (Λέσβος, Σάμος, Χίος, Λέρος, Κως) και το ΚΥΤ Φυλακίου, ενώ 13.147 άτομα καταγράφηκαν στα ΚΥΥ Μαλακάσας, Διαβατών και τη δομή της Σιντικής. Περί τα 1 στα 5 άτομα (21.2% του συνόλου ή 13,797 άτομα) καταγράφηκαν ως ευάλωτα (μονογονεϊκές οικογένειες με ανήλικα τέκνα, ασυνόδευτα παιδιά, θύματα βασανιστηρίων κλπ.) κατά τη διάρκεια του έτους

❖ **Καθυστερήσεις στην πρόσβαση στην υποδοχή:** Καθυστερήσεις στην πρόσβαση σε συνθήκες υποδοχής συνέχισαν να αναφέρονται το 2024, λόγω των χρόνιων καθυστερήσεων στην πρόσβαση στο άσυλο στην ενδοχώρα. Όταν είναι διαθέσιμα, τα ραντεβού για την πλήρη καταγραφή μιας αίτησης ασύλου συχνά δίνονται πολλούς μήνες αργότερα. Κατά τη διάρκεια αυτής της περιόδου, τα άτομα δεν απολαμβάνουν κανένα από τα δικαιώματα που τους παρέχει το καθεστώς τους ως αιτούντων, συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε συνθήκες υποδοχής, παρά τις αποφάσεις εθνικών Δικαστηρίων που αναφέρουν ρητά ότι τα άτομα λαμβάνουν το καθεστώς του

αιτούντος άσυλο κατά το στάδιο της αίτησής τους για προγραμματισμό ραντεβού καταγραφής μέσω της πλατφόρμας του Υπουργείου.

- ❖ **Επιπτώσεις των κενών στη διερμηνεία ως προς την πρόσβαση σε υπηρεσίες:** Τα επαναλαμβανόμενα κενά στις υπηρεσίες διερμηνείας εμποδίζουν την πρόσβαση στο άσυλο και σε απαραίτητες υπηρεσίες, συμπεριλαμβανομένης της υγειονομικής περίθαλψης, των βασικών διαδικασιών υποδοχής, κ.λπ.. Η αναστολή των υπηρεσιών διερμηνείας τον Μάιο του 2024 επιδείνωσε περαιτέρω τα προβλήματα επικοινωνίας στους καταυλισμούς, αφήνοντας πολλούς αιτούντες άσυλο χωρίς δυνατότητα να πλοηγηθούν σε γραφειοκρατικές διαδικασίες ή να έχουν πρόσβαση σε ζωτικής σημασίας πληροφορίες.
- ❖ **Διακοπή παροχής οικονομικού βοηθήματος:** Τον Μάιο του 2024, η παροχή του χρηματικού βοηθήματος που προβλέπεται στο πλαίσιο των υλικών συνθηκών υποδοχής διακόπηκε για περίπου 10 μήνες, σύμφωνα με πληροφορίες λόγω έλλειψης διάθεσης κονδυλίων από το Υπουργείο Μετανάστευσης και Ασύλου (να σημειωθεί ότι η παροχή του οικονομικού βοηθήματος χρηματοδοτείται μέσω του ευρωπαϊκού Ταμείου Ασύλου, Μετανάστευσης και Ένταξης/TAME). Μετά από σύντομη επανέναρξη της χορήγησής του την άνοιξη/καλοκαίρι του 2025, από τις 30 Ιουνίου 2025 η παροχή του εν λόγω βοηθήματος διεκόπη και πάλι, με τη συνέχισή του να μην αναμένεται εντός του έτους (2025). Αυτό αφήνει τους περισσότερους αιτούντες άσυλο σε πλήρη αδυναμία να καλύψουν βασικά έξοδα διαβίωσης, συμπεριλαμβανομένης της αγοράς φαρμάκων και της κάλυψης του κόστους μεταφοράς τους από/προς απαραίτητες υπηρεσίες.
- ❖ **Ελευθερία κυκλοφορίας:** Το 2024, η επιβολή περιορισμού στην ελευθερία κυκλοφορίας συνέχισε να εφαρμόζεται σε άτομα που υπόκεινται στην Κοινή Δήλωση ΕΕ-Τουρκίας και στην ταχύρρυθμη διαδικασία των συνόρων, των οποίων η κίνηση περιορίζεται συστηματικά στο νησί όπου έφτασαν. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2024, τα άτομα που διέμεναν στις ΚΕΔ συνέχισαν να υπόκεινται σε «γεωγραφικό περιορισμό», βάσει του οποίου έχουν την υποχρέωση να μην εγκαταλείψουν το νησί και να διαμένουν στην εγκατάσταση του ΚΥΤ. Η μη συμμόρφωση με αυτές τις υποχρεώσεις μπορεί, μεταξύ άλλων, να οδηγήσει στον περιορισμό ή/και την διακοπή των υλικών συνθηκών υποδοχής.
- ❖ **Συνθήκες διαβίωσης στην ενδοχώρα:** Οι συνθήκες διαβίωσης στους καταυλισμούς της ενδοχώρας συνέχισαν να προκαλούν ανησυχία καθ' όλη τη διάρκεια του 2024 και το 2025, λόγω του περιβάλλοντος που προσομοιάζει σε κέντρα κράτησης, των κρίσιμων κενών σε βασικές υπηρεσίες και την απομόνωση των διαμενόντων λόγω της απομακρυσμένης τοποθεσίας των δομών. Τα παραπάνω επιδεινώνεται και από τα σοβαρά κενά στις υπηρεσίες μεταφοράς και διερμηνείας. Συνέχισαν να παρατηρούνται ζητήματα υποστελέχωσης των ιατρικών και ψυχοκοινωνικών υπηρεσιών, με την αναλογία ενός γιατρού ανά περισσότερους από 500 διαμένοντες στο τέλος του 2024 να υπογραμμίζει μια σοβαρή ανεπάρκεια και ορισμένους καταυλισμούς να μην διαθέτουν γιατρό σύμφωνα με τα αναφερόμενα. Εκτός των καταυλισμών, η έκθεση των αιτούντων σε συνθήκες ένδειας ή/και αστεγίας εξακολούθησε να αποτελεί αντικείμενο ανησυχίας.
- ❖ **Συνθήκες υποδοχής στις ΚΕΔ νήσων:** Οι ΚΕΔ νήσων χαρακτηρίζονται επίσης από συνθήκες που προσομοιάζουν σε φυλακές, με την απομόνωση των διαμενόντων από την κοινωνία, κρίσιμα κενά σε βασικές υπηρεσίες και ανεπαρκή πρότυπα υποδοχής να συνθέτουν το πλέγμα. Αυτό τονίστηκε ιδιαίτερα από την Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2024, η οποία εξέφρασε σοβαρές ανησυχίες σχετικά με τις «σημαντικές ελλείψεις στη νομική συνδρομή, την παροχή υγειονομικής περίθαλψης, την αξιολόγηση των ευαλωτοτήτων και τις υπηρεσίες

διερμηνείας, [όπως] και [το γεγονός ότι] οι βασικές ανάγκες υποδοχής και προστασίας των αιτούντων διεθνή προστασία συχνά δεν καλύπτονται»¹. Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου σημείωσε επίσης ότι οι συνθήκες στην ΚΕΔ Σάμου, όπου πραγματοποίησε επιτόπια επίσκεψη, δεν πληρούσαν τα πρότυπα του δικαίου της ΕΕ. Τον Δεκέμβριο του 2024, Οργανώσεις στη Σάμο ανέφεραν ελλείψεις σε τρεχούμενο και πόσιμο νερό, ανθυγιεινές συνθήκες, προσβολή από παράσιτα, υπερπληθυσμό, χαλασμένες υγειονομικές εγκαταστάσεις, κ.λπ. Ακατάλληλες συνθήκες εντοπίστηκαν επίσης και στις άλλες ΚΕΔ. Ένα από τα κρίσιμα ζητήματα σε όλους τους καταυλισμούς ήταν η έλλειψη πρόσβασης στην υγειονομική περίθαλψη.

- ❖ **Συνθήκες υποδοχής ασυνόδευτων παιδιών κρίθηκαν παράνομες από το ΕΔΔΑ:** Τον Οκτώβριο του 2024, το ΕΔΔΑ καταδίκασε την Ελλάδα για παραβιάσεις του άρθρου 3 της ΕΣΔΑ σε σχέση με τη μεταχείριση 7 ασυνόδευτων ανηλίκων στη Σάμο. Επιπλέον, τον Μάιο του 2025, το ΕΔΔΑ χορήγησε ασφαλιστικά μέτρα στην περίπτωση 45 ασυνόδευτων ανηλίκων που παρέμεναν σε συνθήκες *de facto* κράτησης στην «ασφαλή ζώνη» της ΚΕΔ Σάμου, για περιόδους που κυμαίνονταν από 142 έως 189 ημέρες. Τα παιδιά δεν είχαν πρόσβαση στην εκπαίδευση, ούτε σε κανενός είδους δραστηριότητα. Τα περισσότερα είχαν αναπτύξει δερματικές παθήσεις λόγω της έκθεσής τους σε ανθυγιεινές συνθήκες και δεν τους παρέχονταν βασικά προϊόντα υγιεινής και καθαρά ρούχα. Ομοίως, στις 23 Ιουνίου 2025, το ΕΔΔΑ χορήγησε ασφαλιστικά μέτρα για 13 ασυνόδευτα παιδιά που κρατούνταν στην «ασφαλή ζώνη» της ΚΕΔ Λέρου, διατάσσοντας τις αρχές να παράσχουν επείγοντως ρουχισμό, είδη υγιεινής, ιατρική περίθαλψη και να μεταφέρουν τα παιδιά σε ασφαλή και κατάλληλη στέγη. Παρόλα αυτά, μέχρι το τέλος του Ιουνίου 2025, περισσότερα από 400 ασυνόδευτα παιδιά εξακολουθούσαν να διαμένουν σε ακατάλληλες συνθήκες, που ισοδυναμούσαν επίσης με *de facto* κράτηση, στις ΚΕΔ νήσων και τα ΚΥΤ της ενδοχώρας. Κατά τη διάρκεια του 2024, η Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας (ΓΓΕΠΘΠ) έλαβε 6.222 παραπομπές ασυνόδευτων παιδιών, σημειώνοντας αύξηση 23% σε σύγκριση με την ίδια περίοδο το 2023 (5.043).
- ❖ **Πρόσβαση στην αγορά εργασίας:** Μια έρευνα που διεξήχθη υπό τον συντονισμό της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες μεταξύ 2022 και 2024, ανέδειξε την έλλειψη γνώσης της ελληνικής γλώσσας, την έλλειψη εγγράφων και την αδυναμία εύρεσης νόμιμης απασχόλησης, την έλλειψη γνώσης για το πώς να βρει κανείς εργασία και την έλλειψη ημερήσιας φροντίδας για τα παιδιά, ως τα πιο συχνά προσκόμματα για την πρόσβαση στην αγορά εργασίας.
- ❖ **Πρόσβαση στην εκπαίδευση:** Για τα συνοδευόμενα παιδιά, ο βαθμός πρόσβασης στην εκπαίδευση εξακολουθεί να ποικίλλει ευρέως ανά δομή υποδοχής, κυρίως λόγω προβλημάτων που σχετίζονται με τη μεταφορά των παιδιών. Από την άλλη πλευρά, μια μελέτη για το σχολικό έτος 2023-2024 διαπίστωσε ότι σχεδόν όλα τα ασυνόδευτα παιδιά δεν φοιτούσαν στο σχολείο και ειδικά στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ακόμη και αν ήταν εγγεγραμμένα.

¹ European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), *Report to the Greek Government on the visit to Greece carried out by the European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT) from 20 November to 1 December 2023*, CPT/Inf (2024) 21, διαθέσιμο στο: <https://www.refworld.org/reference/countryrep/coecpt/2024/en/148303>, σελ. 4.

Διοικητική Κράτηση Αιτούντων Άσυλο

- ❖ **Στατιστικά κράτησης:** 5.167 αιτούντες άσυλο κρατήθηκαν σε ΠΡΟ.ΚΕ.ΚΑ. καθ' όλη τη διάρκεια του 2024.
- ❖ **Κράτηση προς το σκοπό της επανεισδοχής στην Τουρκία παρά την έλλειψη εύλογης προοπτικής:** Κατά τη διάρκεια του 2024, παρά το γεγονός ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί καμία επανεισδοχή στην Τουρκία για πάνω από τέσσερα χρόνια και την συνεχιζόμενη έλλειψη εύλογης προοπτικής επανεισδοχής στην Τουρκία, υπήκοοι τρίτων χωρών, συμπεριλαμβανομένων των αιτούντων άσυλο των οποίων οι αιτήσεις έχουν απορριφθεί ως απαράδεκτες βάσει της έννοιας της ασφαλούς τρίτης χώρας, παρέμειναν υπό κράτηση για παρατεταμένες περιόδους.
- ❖ **Κράτηση αιτούντων που έχουν ήδη ζητήσει άσυλο μέσω της διαδικτυακής πλατφόρμας:** Οι αιτούντες άσυλο, ακόμη και όταν έχουν ζητήσει άσυλο διαδικτυακά κλείνοντας ραντεβού για να παρουσιάσουν ενώπιον των αρχών, παραμένουν σε νομικό κενό μέχρι το ραντεβού τους και δεν προστατεύονται από σύλληψη, έκδοση απόφασης απομάκρυνσης και προαναχωρησιακή κράτηση. Αυτή η πρακτική, η οποία ήταν διαδεδομένη μέχρι το τέλος του 2023, κρίθηκε παράνομη από τα εθνικά δικαστήρια. Ως αποτέλεσμα, η πρακτική αυτή ήταν φάνηκε να είναι πιο περιορισμένη κατά τη διάρκεια του 2024.
- ❖ **Αυτόματη κράτηση αντί πρόσβασης σε διαδικασίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης:** Η εθνική νομοθεσία προβλέπει ότι οι νεοαφιχθέντες θα πρέπει αρχικά να υποβάλλονται σε διαδικασίες υποδοχής και ταυτοποίησης πριν από οποιαδήποτε αξιολόγηση της δυνατότητας επιβολής μέτρων κράτησης. Ωστόσο, κατά τη διάρκεια του 2024, και ιδίως το πρώτο εξάμηνο του 2024, οι νεοαφιχθέντες που έφταναν σε τοποθεσίες όπου δεν λειτουργούσαν ΚΥΤ/ΚΕΔ (π.χ. Κρήτη, Καλαμάτα) υποβάλλονταν συχνά σε αυτόματη κράτηση σε ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α. της ενδοχώρας αντί να υποβληθούν σε διαδικασίες Υποδοχής και Ταυτοποίησης. Αυτή η πρακτική εφαρμόζοταν ιδίως σε νεοαφιχθέντες που ανήκαν σε εθνικότητες με χαμηλά ποσοστά αναγνώρισης (π.χ., Αιγύπτιοι).
- ❖ **De facto κράτηση:** Άλλες μορφές *de facto* κράτησης, όπως η κράτηση εν αναμονή μεταφοράς σε ΚΥΤ, η *de facto* κράτηση όσων έφτασαν στη ζώνη διέλευσης του Αεροδρομίου Αθηνών και η κράτηση στην περίπτωση φερόμενων επαναπροωθήσεων, συνέχισαν να λαμβάνουν χώρα κατά τη διάρκεια του 2024.
- ❖ **Χώροι κράτησης:** Στο τέλος του 2024, υπήρχαν 7 Προαναχωρησιακά Κέντρα κράτησης (ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.) στην Ελλάδα, με συνολική χωρητικότητα 3.336 θέσεων. Επιπλέον, αστυνομικά τμήματα και άλλες εγκαταστάσεις κράτησης χρησιμοποιήθηκαν επίσης για παρατεταμένη κράτηση πολιτών τρίτων χωρών, παρά το γεγονός ότι, όπως έχει διαπιστώσει το ΕΔΔΑ, αυτές οι εγκαταστάσεις δεν συνάδουν με τις εγγυήσεις που απαιτούνται βάσει του Άρθρου 3 της ΕΣΔΑ, ιδίως δεδομένης «της φύσης των αστυνομικών τμημάτων καθαυτών, τα οποία είναι χώροι σχεδιασμένοι για να φιλοξενούν ανθρώπους μόνο για σύντομο χρονικό διάστημα».
- ❖ **Κράτηση ευάλωτων αιτούντων άσυλο:** ΜΚΟ κατέγραψαν αρκετές περιπτώσεις ευάλωτων ατόμων υπό κράτηση, των οποίων η ευαλωτότητα δεν είχε ληφθεί υπόψη. Καθ' όλη τη διάρκεια του 2024, 385 ασυνόδευτα παιδιά κρατήθηκαν σε ΠΡΟ.ΚΕ.Κ.Α.. Στον εν λόγω αριθμό δεν περιλαμβάνονται περιπτώσεις ασυνόδευτων παιδιών που κρατήθηκαν κατόπιν λανθασμένης καταγραφής τους ως ενηλίκων ή/και που είχαν υπαχθεί σε διαδικασίες εκτίμησης της ηλικίας, σε πλήρη αντιδιαστολή με το τεκμήριο

της ανηλικότητας. Επιπλέον, ιδιαίτερα κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2024, σημαντικός αριθμός ασυνόδευτων ανηλίκων παρέμεινε σε *de facto* κράτηση στο ΚΥΤ Μαλακάσας και στις ΚΕΔ νήσων για παρατεταμένες περιόδους που υπερέβαιναν τον ένα, δύο ή τρεις μήνες, εν αναμονή της τοποθέτησής τους σε ξενώνα για ασυνόδευτους ανηλίκους, εγείροντας έντονες ανησυχίες από όλες τις πλευρές, συμπεριλαμβανομένου του Συνηγόρου του Πολίτη.

- ❖ **Ανεπαρκής παροχή πληροφοριών και νομικών συμβουλών:** Η έλλειψη παροχής πληροφοριών παρέμεινε ένα διαρθρωτικό και μακροχρόνιο ζήτημα στο πλαίσιο της διοικητικής κράτησης, γεγονός που τονίστηκε και από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (CPT) στην έκθεσή της για την Ελλάδα το 2024. Η Επιτροπή τόνισε επίσης ανησυχίες σχετικά με την πρόσβαση σε νομική βοήθεια. Η δωρεάν νομική βοήθεια για κρατούμενους αιτούντες άσυλο που παρέχεται από ΜΚΟ, οι οποίες έχουν περιορισμένους πόρους, δεν μπορεί να καλύψει επαρκώς τις υπάρχουσες ανάγκες. Δεν παρέχεται δωρεάν νομική συνδρομή προκειμένου ένας κρατούμενος να αμφισβητήσει την απόφαση κράτησής του ενώπιον των Δικαστηρίων, κατά παράβαση του εθνικού και το ενωσιακού δικαίου.
- ❖ **Έλλειψη αποτελεσματικού μηχανισμού προσφυγής:** Ο αυτεπάγγελος μηχανισμός δικαστικού ελέγχου πάσχει από πολλές διαρθρωτικές ανεπάρκειες και δεν μπορεί να θεωρηθεί αποτελεσματικός. Κατά το πρώτο εξάμηνο του 2024, από το σύνολο των 3.017 αποφάσεων των Διοικητικών Δικαστηρίων που εκδόθηκαν στο πλαίσιο του αυτεπάγγελου δικαστικού ελέγχου, μόνο το 0,43% απέρριψε την παράταση της κράτησης. Η διαδικασία «αντιρρήσεων κατά της κράτησης» χαρακτηρίζεται επίσης από έλλειψη νομικής ασφάλειας και προβλεψιμότητας. Σε απόφαση του Οκτωβρίου 2024, το ΕΔΔΑ διαπίστωσε και πάλι παραβίαση του Άρθρου 5(4) της ΕΣΔΑ λόγω της έλλειψης αποτελεσματικής εξέτασης της κράτησης από εθνικό δικαστήριο μετά τις «αντιρρήσεις κατά της κράτησης» που υπέβαλε ο αιτών.

Περιεχόμενο διεθνούς προστασίας

- ❖ **Καθυστερήσεις στην ανανέωση των αδειών διαμονής:** Όπως και τα προηγούμενα χρόνια, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας συνέχισαν να αντιμετωπίζουν καθυστερήσεις στην ανανέωση των αδειών διαμονής τους. Βάσει της εμπειρίας του ΕΣΠ, το 2024, οι αποφάσεις ανανέωσης εκδίδονταν 3 έως 6 μήνες μετά την υποβολή της αίτησης, κάτι που ωστόσο αποτελεί βελτίωση σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια, όπου οι καθυστερήσεις έφταναν να ξεπερνούν ακόμη και το 1 έτος. Εν αναμονή της απόφασης ανανέωσης και αναλόγως του χρόνου διεκπεραίωσης της διαδικασίας, οι δικαιούχοι δεν έχουν πρόσβαση στην αγορά εργασίας, στην κοινωνική ασφάλιση, την κοινωνική πρόνοια και μερικές φορές στην υγειονομική περίθαλψη για αρκετούς μήνες, αντιμετωπίζοντας έτσι αυξημένους κινδύνους έκθεσης σε συνθήκες ένδειας και αστεγίας. Η βεβαίωση που παρέχεται στους δικαιούχους ενόσω εκκρεμεί η ανανέωση της άδειάς τους συνέχισε να μην γίνεται αποδεκτή από άλλες ελληνικές δημόσιες αρχές.
- ❖ **Συμβούλιο της Επικρατείας:** Το 2024, κατατέθηκε αίτηση ακύρωσης της ανάκλησης του καθεστώτος πρόσφυγα για λόγους εθνικής ασφάλειας που βασίστηκε αποκλειστικά σε εμπιστευτικό έγγραφο ενώπιον του Συμβουλίου της Επικρατείας στο πλαίσιο της πιλοτικής διαδικασίας και εκκρεμεί ακόμη.
- ❖ **Πρόσβαση σε ταξιδιωτικά έγγραφα:** Το 2024, η Μονάδα που είναι αρμόδια για την επεξεργασία των αιτήσεων για ανανέωση ταξιδιωτικών εγγράφων παρέμεινε υποστελεχωμένη, με αποτέλεσμα η διαδικασία να διαρκεί έως και 6 μήνες. Επιπλέον,

το Συμβούλιο της Επικρατείας έκρινε ότι η δυνατότητα άρνησης ταξιδιωτικού εγγράφου σε έναν μεμονωμένο δικαιούχο διεθνούς προστασίας για «επιτακτικούς λόγους εθνικής ασφάλειας ή δημόσιας τάξης» ήταν υπερβολικά αόριστη χωρίς περαιτέρω εξειδίκευση αυτής της νομικής έννοιας, καθιστώντας έτσι την εν λόγω απόφαση μη έκδοσης βάσει αυτού του λόγου παράνομη.

- ❖ **Στέγαση και βασικές ανάγκες:** Το πρόγραμμα-γέφυρα HELIOS έληξε στις 30 Νοεμβρίου 2024. Οι υπηρεσίες του προγράμματος, όπως η επαγγελματική συμβουλευτική, τα μαθήματα ένταξης, η υποστήριξη στην αναζήτηση στέγης και τα εργαστήρια στέγασης διακόπηκαν από την 1η Σεπτεμβρίου 2024. Από την 1η Σεπτεμβρίου έως τις 30 Νοεμβρίου 2024, συνεχίστηκε μόνο η παροχή βοηθήματος ενοικίου για τους δικαιούχους που ήδη λάμβαναν το εν λόγω βοήθημα από το πρόγραμμα. Συνολικά 47.753 δικαιούχοι διεθνούς προστασίας είχαν εγγραφεί στο HELIOS από το 2019. Εξ αυτών, 24.509 επωφελήθηκαν του βοηθήματος ενοικίου. Μετά τη λήξη του προγράμματος, χιλιάδες δικαιούχοι διεθνούς προστασίας αντιμετώπισαν αυξημένους κινδύνους αστεγίας, εκτός από όλους εκείνους που δεν πληρούσαν τα αυστηρά κριτήρια επιλεξιμότητας του προγράμματος. Υπάρχουν περιορισμένες επιλογές στέγασης για άστεγους στην Ελλάδα και αυτές απαιτούν ενεργό ΑΜΚΑ για να υποβληθούν στους απαραίτητους ιατρικούς ελέγχους. Ωστόσο, από την 1η Απριλίου 2024, οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες πρέπει να είναι εργαζόμενοι για να ενεργοποιηθεί ο ΑΜΚΑ τους.
- ❖ **Περιορισμένη πρόσβαση σε δικαιώματα λόγω προβλημάτων με την απόκτηση ΑΜΚΑ:** Η πρόσβαση σε πολλαπλά δικαιώματα εμποδίζεται σοβαρά λόγω των προσκομμάτων που αντιμετωπίζουν οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας για την ενεργοποίηση του ΑΜΚΑ τους. Πράγματι, απαιτείται ενεργός ΑΜΚΑ για την πρόσβαση σε ξενώνες αστέγων, τη λήψη παροχών κοινωνικής πρόνοιας και την πρόσβαση στην υγειονομική περίθαλψη. Αλλά, για να ενεργοποιήσουν τον ΑΜΚΑ τους, οι δικαιούχοι διεθνούς προστασίας απαιτείται να προσκομίσουν: ένα έγκυρο ταξιδιωτικό έγγραφο, μια έγκυρη άδεια διαμονής και, από την 1η Απριλίου 2024, απόδειξη απασχόλησης ή αυτοαπασχόλησης. Αυτό αποκλείει αυτόματα όλους τους δικαιούχους διεθνούς προστασίας που δεν εργάζονται ακόμη ή δεν μπορούν να εργαστούν λόγω της κατάστασης της υγείας τους.

Προσωρινή Προστασία

Οι κάτωθι πληροφορίες αποτελούν μια σύντομη περίληψη της Έκθεσης του 2024 για την Προσωρινή Προστασία. Για περισσότερες πληροφορίες, δείτε το [Παράρτημα για την Προσωρινή Προστασία](#).

- ❖ **Βασικά στατιστικά:** Όπως το 2022 και το 2023, έτσι και το 2024 τα επίσημα στοιχεία για τους δικαιούχους προσωρινής προστασίας συνέχισαν να είναι πολύ περιορισμένα. Από την έναρξη της εφαρμογής της Οδηγίας για την Προσωρινή Προστασία τον Φεβρουάριο του 2022 έως τον Δεκέμβριο του 2024, συνολικά 33.035 αιτήσεις για προσωρινή προστασία προκαταγράφηκαν από την Υπηρεσία Ασύλου (εκ των οποίων 22.863, το 2022). Το προσωπικό που ανέπτυξε ο ΕΥΑΑ πραγματοποίησε 2.011 καταγραφές στο πλαίσιο της Οδηγίας για την Προσωρινή Προστασία στην Ελλάδα το 2024.

Διαδικασία προσωρινής προστασίας:

- ❖ **Διαπίστωση ευαλωτότητας:** Με την εξαίρεση των ελέγχων, στο στάδιο της καταγραφής, για ενδείξεις εμπορίας ανθρώπων, δεν υπήρχε ακόμη ειδική διαδικασία για τον εντοπισμό ευάλωτων αιτούντων ή δικαιούχων. Όσον αφορά τους ασυνόδευτους ανηλίκους, η Γενική Γραμματεία Ευάλωτων Πολιτών και Θεσμικής Προστασίας, μαζί με τον Εισαγγελέα, ενημερώνονται λεπτομερώς και αμέσως μετά την καταγραφή των χωρισμένων και ασυνόδευτων παιδιών από την Ουκρανία.

Περιεχόμενο προσωρινής προστασίας

- ❖ **Συνδεδεμένα δικαιώματα:** Τα άτομα επωφελούνται από ειδικούς κανόνες οικογενειακής επανένωσης που προβλέπονται για την προσωρινή προστασία, την ελευθερία κυκλοφορίας, την πρόσβαση στην αγορά εργασίας και στην εκπαίδευση και την επαγγελματική κατάρτιση, την κοινωνική πρόνοια, την υγειονομική περίθαλψη, αν και όχι στο επίπεδο των Ελλήνων πολιτών ή άλλων νόμιμα διαμενόντων υπηκόων τρίτων χωρών. Οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας μπορούν, επίσης, να υποβάλουν αίτηση, μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας, για οποιαδήποτε άδεια διαμονής του νέου Κώδικα Μετανάστευσης (Ν. 5038/2023) χωρίς την απαίτηση έγκυρης θεώρησης.
- ❖ **Παράταση προστασίας:** Τον Ιανουάριο του 2025, η προσωρινή προστασία παρατάθηκε για 12 μήνες, έως τις 4 Μαρτίου 2026.
- ❖ **Πρόσβαση στο άσυλο:** Οι δικαιούχοι προσωρινής προστασίας μπορούν επίσης να υποβάλουν αίτηση για διεθνή προστασία σε οποιοδήποτε στάδιο, χωρίς να ανακληθεί η άδεια διαμονής τους για προσωρινή προστασία. Συνολικά, σύμφωνα με τη Eurostat, 395 Ουκρανοί πολίτες υπέβαλαν αίτηση για διεθνή προστασία στην Ελλάδα μεταξύ 2022 και 2024 (160 το 2022, 145 το 2023, 90 το 2024), χωρίς να παρατηρείται σημαντική αύξηση σε σύγκριση με τα προηγούμενα χρόνια.